

У ПОДІЛЬСЬКИХ ТОВТРАХ

Костянтин Буркут
канд. філол. наук,
вчений секретар
Відділення літератури,
мови та мистецтвознавства
НАН України,
м. Київ

– *На Китайгород? Сідай!* – запрошує мене молодий водій «ЗІЛа», який разом із односельцями зайнятий збором урожаю. Мандрівники тут часто бувають, місцеві жителі звикли до них. Маршрутки з Кам'янець-Подільського автовокзалу до Китайгорода ходять рідко, тож люди інколи доїжджають до повороту на село, а звідти дістаються пішки чи попуткою, якщо пощастить. Мені, як ви вже зрозуміли, пощастило!

Туристів вабить передусім природа села, а головною його архітектурною принадою є костел Відвідання Єлисавети Пресвятою Дівою Марією. У застійні часи він був одним із небагатьох у районі храмів, де правилися богослужіння за римсько-католицьким обрядом. Сюди стікалися сотні вірян із усієї Кам'яниччини. Тіснява на автостанції і в автобусах була неймовірна, одного разу через неї сталася трагедія – загинула людина. Після цього влада віддала католикам напівзруйновану каплицю в райцентрі.

Строгий костел, збудований у XVIII столітті, височіє на пагорбі над лівою притокою Дністра річкою Тернавою. Від храму відкриваються захоплюючі подих краєвиди. На жаль, один із невеликих оглядових майданчиків місцеві перетворили на смітник. Для того щоб сфотографувати річку, доводиться переступати через перешкоди з пластикових пляшок, ганчір'я, гнилих букетів і різного іншого непотребу.

Недільна служба закінчилася, ошатно вдягнені прочани неквапом виходять із храму. Йду їм назустріч, щоб розпитати дорогу на Демшин і дізнатися про старовинний єврейський цвинтар. Виявляється, він знаходиться буквально в сотні метрів від католицької святині. Надгробків уже майже не видно, більшість із них мало не повністю вкриті землею. Змінюється культурний ландшафт села, як до цього змінився етнічний: раніше серед жителів Китайгорода переважали саме євреї.

Річка Тернава в Китайгороді

Захід сонця в Субочі

Занурений у філософські думки, я відправився до Демшина стежкою, яку мені вказали. Насолоджуючись медвяними запахами різнотрав'я тернавського каньйону, дістався річки, котру, як мене попереджали, треба перейти вброд. Це вже була досить складна ділянка маршруту, що особливо відчувалося під час підйому по лісистому схилу. Я мимоволі думав про витривалість китайгородців та демшинців і дорікав собі за недостатню фізичну підготовку. Видершись таки на пагорб, зрозумів, що просто збився з дороги: переді мною відкрилося поле в усій своїй неосаяжності, китайгородський костел сірою цяткою виднівся ззаду вдалині. На щастя, попереду побачив я і дахи крайніх демшинських хат (тоді я ще не знав, чи це Демшин) і вирішив іти у напрямку до них. Стежки в переораному полі годі було й шукати, тож пішов прямо по стерні (пробачте мені, селяни!) Йду, чи то пак пересуваюся, в кишені настирливо дзвонить мобілка: це дбайливі родичі вирішили поцікавитися обставинами моєї подорожі. Дізнавшись, що я заблукав, радять спитати дорогу в людей (вони вкрай рідко виїжджають зі свого мікрорайону, отож моя проблема не видається їм чимось надзвичайним). Вони щиро дивуються, що за останні дві години я не зустрів нікого, окрім хіба що ящірок.

Ну от нарешті дочкавав до найближчої хати. Демшин! Недаремно я ноги трудив! Люди в селі дуже привітні та гостинні, досить сказати, що криниці стоять прямо посеред вулиць, а на спеціальних гачках висять кухлі – пий досхочу, спраглий! Вода поволі повертає мені бадьорість, іду оглядати місцеву церкву святого Михаїла. Вона датується

Дністер у Демшині

1886-м роком. У радянський період її спіткала доля багатьох сільських храмів: деякий час святиня служила зерносховищем. У 1989-му служби у божниці відновилися. Неповдалі від церкви тече Дністер, один місцевий мешканець (як же пощастило мені на людей!) показав дорогу до пагорба, з якого відкривається запаморочливий краєвид річки. В універсальній демшинській крамниці, що займає одну з кімнат величезного як для цього села клубу, дізнаюся, як дістатися до сусіднього Субіча – села, не менш мальовничого за Демшин чи Китайгород.

Надзвичайно красиві краєвиди долини Дністра стають із місцевих пагорбів, які тут називають «говдами». А ще в Субочі був невеликий скельний монастир, заснований, як стверджує Вікіпедія, у XVI–XVIII ст. До нього від каплички, біля якої є джерело зі смачною водою, веде вузька і покручена стежина. Люди в чорних від гязі домашніх капцях, які йдуть мені назустріч, скаржаться на складність маршруту й на те, що їм так і не вдалося дістатися скита. Оцінювально глянувши на мої кросівки, запевняють, що дорога до обителі мені підкориться. Вони мали цілковиту рацію: три невеличкі печери-келії, які утворювали монастир, я побачив, причому надзусиль це не потребувало.

Ну от і добігає кінця мій насичений пригодами день. Дістаю з наплічника куплені в субічському магазині і вже добряче такі нагріті липневим сонцем сир, окрась чорного хліба й помідори. Невибагливою, але такою смачною видалася сьогоднішня вечеря просто неба над Дністром у Національному природному парку «Подільські Товтри». ■

Субічський краєвид